

**SKRÄMMANDE
DETALJERAT
TOMAS MONKA**

Stökiga detaljer på en belarmad yta, ändå ett förvånande lugn med självklart blickfång. Och så miljöer som inte alltid går att återfinna i den här världen. Tomas Monka är mästaren på stilleben som aldrig lämnar någonting åt slumpen.

text och reportagefoto **Amy Lagerman** foto **Tomas Monka**

TVÅ VIGSELRINGAR glimmar på Bibeln som ligger bredvid tallriken, men ringarna matchar inte varandra. Inte långt därifrån ligger ett svart radband med ett slankt krucifix utkastat på bordet. De två diskreta detaljerna är en del av ramen kring bildreportaget om mat, kärlek och villkorslös passion som fotografen Tomas Monka ska fota till magasinet NK Stils julnummer. Han har två dagar på sig att ta fem bilder.

Klockan har precis passerat halv nio. Gänget räknar med att jobba med plåtningen fram till femknycket i dag. Sen ska Tomas sitta kvar och bildbehandla till klockan elva. Redan i morgon måste han skicka över skisser till redaktionen.

ÖVER RINGARNA. DET svarta radbandet, Bibeln och tallriken är en gigantisk diffusor spänd. Runt omkring scenen står ett tiotal blixtrar uppställda med varierande storlek på raster eller monterade i softboxar. Sladdarna ligger slingrade över golvet som långa ormar.

Tomas tuggar i sig en macka medan han visar mig gårdagens bilder och stämmer av ljuset för dagens motiv. I köket går matstylisten Niklas Hansen igenom påsar och byttor med väldoftande innehåll medan Tomas nya assistent Jonatan markerar upp blixterna. Den sista nyckelpersonen, stylisten Magnus Flobecker, har inte dykt upp än, vilket han strängt taget inte heller behöver göra förrän om någon timme. När Niklas är klar med upplägget på fatet ska Tomas nämligen hinna ta ytterligare en bild innan det är dags att bygga om scenen.

– Flytta den bakre bommen så att vi får ett snyggare blänk i kor-

set, säger Tomas till Jonatan som direkt slinker bakom diffusorn för att följa instruktionen.

– Och kom ihåg att vi ska ta en extra exponering utan radbandet.

Själv har Tomas svält den sista tuggan smörgås och står nu hukad över ringarna som han försiktigt flyttar runt. Från mitt hörn av studion ser det ut som att han endast flyttar dem någon bråkdels millimeter hit eller dit med sina kirurghandskebeklädda händer. När man ska fota blanka föremål vill man inte kladda till dem med fingeravtryck. Hans ögon är stadigt fästa på den stora skärmen som Sinarkameran är kopplad till. När han äntligen är nöjd med ringarnas placering vänder han sig mot Niklas.

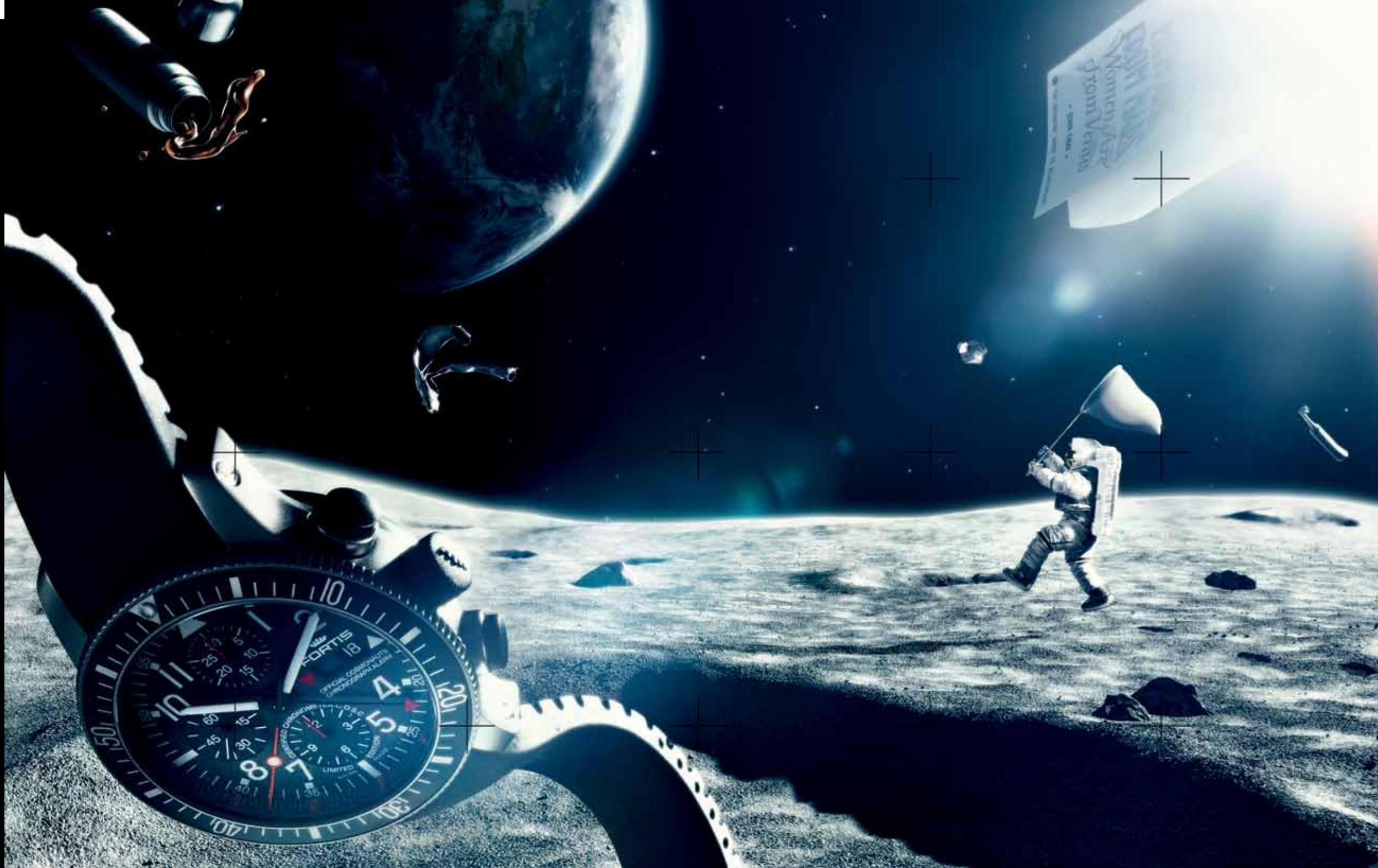
– Nu lägger vi dit maten, men först måste vi markera ut exakt hur tallriken står.

Tomas kryper in under skärmen och ställer ut några glasljusstakar runt om tallriken som Niklas därefter försiktigt lyfter bort och tar >

DET ÄR LJUSSÄTTNINGEN VI FÅR BETALT FÖR, VI MÅSTE GÖRA DET BÄTTRE FRÅN BÖRJAN. *Tomas Monka*

**DET ÄR TACK VARE MIN JÄVLA ENVISHET
SOM JAG LYCKATS STÅNGA MIG IN I
FOTBRANCHEN. ARBETSPROVERNA SOM
JAG VISADE VAR KATASTROFALA – DET ÄR
FAKTISKT ETT UNDER ATT JAG INTE SÅG
HUR DÅLIGA DE VAR.** *Tomas Monka*

med till köksbänken.

– Det vore fint att få en högdager på bordskanten. Kan du skriva upp det också så att vi inte glömmet, säger Tomas till Jonatan. Och så måste vi ta en bild utan radbandet. Man vet aldrig om uppdragsgivaren godkänner en sådan detalj. Om inte slipper vi retuscha bort det i efterhand.

Tomas Monka är något av en absolutist när det gäller arbetet. Han föredrar att fotografera liggande format. Han vill ha ljus och komposition så nära perfektion det går att komma innan han exponerar en bild. Och han vill aldrig rädda en bild i Photoshop.

– Att jag inte ser någon poäng i stående bilder tror jag har med människans fysik att göra. Våra ögon är ju placerade bredvid varandra med ett litet mellanrum vilket helt enkelt stämmer bäst överens med ett liggande bildformat. När jag tänker bild tänker jag liggande, det känns skönast.

Jonatan, som inte ens har jobbat en vecka med Tomas, kommer närmast från en fotoutbildning och är mån om att lära sig så mycket som möjligt från stillebenproffset. Han frågar Tomas om det inte är bättre att lägga på extra ljus under bildbehandlingen i stället för att trycka in ytterligare en blick där den egentligen inte får plats. Svaret är kort och koncist. »Nej.«

Tomas fortsätter:

– Det här är vårt jobb ... Det är ljussättningen vi får betalt för, vi måste göra det bättre från början.

– Du tycker att det är fusk? frågar Jonatan.

– Absolut, svarar Tomas.

Under tiden har Niklas arrangerat den mjuka pepparkakan med tillbehör på tallriken och krånglat sig in under diffusorn och in mellan blixterna. Medan han placerar tallriken efter ljusstakarna tittar Tomas intensivt in i skärmen

– Vad störigt att tallriken inte är helt rund där, säger han och visar med en irriterad rörelse längs kanten. Pannan är bistert veckad och armarna i kors. Han är inte alls nöjd.

Det handlar om millimeterprecision när Tomas Monka komponerar och fotograferar stilleben. För att kunna ta bilden rätt in i kameran stämmer han kontinuerligt av både ljuset och tingens placering via skärmen.

– Var då? Jag störs inte av det, säger Niklas som ställt sig bredvid Tomas för att bedöma kompositionen.

– Vi kan ju fixa det i Photoshop, säger Magnus Flobecker som dykt upp lagom till att fotograferingen ska börja. Tomas har redan krupit in under bordet för att millimeterkorrigera placeringen av tallriken. Magnus säger det på skämt, eftersom han redan på förhand vet vad Tomas svar blir.

»Nej.«

INNAN TOMAS MONKA bestämde sig för att bli fotograf hade han siktat in sig på en helt annan karriär. Fast sex månader efter att Tomas avslutat sin praktik på 6 800 timmar och äntligen kunde kalla sig för snickare kraschade hela byggbranschen. Året var 1992.

Av tjugo anställda fick femton gå på dagen. Tomas var en av dem. Han och en kompis hoppade helt sonika in i Tomas nyinköpta bil och drog ner till Paris. Där mötte de mängder av fotografer som in-

spirerade Tomas till att lägga snickeriet bakom sig och göra något helt annat.

– Det är tack vare min jävla envishet som jag lyckats stänga mig in i fotbranchen. Arbetsproverna som jag visade var katastrofala – det är faktiskt ett under att jag inte såg hur dåliga de var. Men eftersom chefen för studion var sugen på att bygga ut gjorde vi en deal. Jag byggde om skiten gratis, och när jag var klar skulle han anställa mig som assistent.

Under fyra års tid plätade Tomas produkter på löpande band. När några killar på studion slutade hängde Monka med dem, innan han två år senare startade eget företag. I ett år jobbade han hemifrån lägenheten på Kocksgatan.

– Men jag insåg att det inte var hållbart. Det var hemskt – jag kom aldrig ut. När jag var hemma ville jag bara vara hemma och inte på jobbet.

Ända sedan han lämnade det första studiojobbet hade en kund fortsatt att ringa honom med jobberbudanden. Men han hade alltid avböjt. >

Trots att Tomas alltid hittar på nya ljusrigggar hänger hans bilder ändå ihop. Han skrattar lite när jag kallar hans bilder för »Monka-bilder«, men för den breda publiken är hans stil trots allt ganska enkel att peka ut.

– Mina bilder känns väldigt tyska tycker jag – hur nu en tysk bild ser ut... Det är ordning och reda, med både linjer och skärpa.

Känslan för arrangerade detaljer utgör onekligen en betydelsefull del av Monka-signumet. Också i stilleben med många beståndsdelar fångar han en slags harmoni. Ordnat kaos. Detaljfixeringen är förresten en förutsättning för några av motiven han specialiserat sig på. Som till

DET ÄR OFTAST JAG SOM SKISSAR FRAM JOBBET. BÅDE PÅ GOTT OCH ONT. IBLAND ÖNSKAR JAG ATT DET VAR MER SOM PÅ POSTEN. *Tomas Monka*

– Jag gillade den första chefen. Han lät mig komma och gå som jag ville. Det enda kravet han ställde på mig var att jag var klar med mina jobb på deadline – han är en fantastisk människa. Och eftersom jag försöker vara schysst mot dem jag jobbar med hade jag sagt nej till OLW varje gång de kontaktade mig om jobb. Men när två år hade gått och jag som nystartad företagare behövde kunder kände jag att karenstiden fick vara slut. Det är ändå längre än vad de flesta skulle ha hållit ut.

Monka skaffade sig en studio tillsammans med en annan fotograf i Nacka forum, i närheten av både Walter Hirsch och Dawid (som han dock aldrig såg skymten av). Samarbetet fungerade inte optimalt, så efter bara ett år flyttade han till Telefonplan. Fem år senare flyttade han till Holländargatan där han blivit kvar.

I DAG ÄR Tomas Monka ett namn att räkna med såväl nationellt som internationellt. Inte bara för att han är perfektionist och petar i detaljer tills allt sitter som en smäck, utan även för att han är en av de första fotograferna som inkluderat CGI – Computer Generated Images – i sitt arbete. CGI, som har rötter i film- och dataspelsvärlden, är egentligen vansinnigt dyra att producera. Men som Tomas erfaren kommer man långt med gammal hederlig envishet.

– Någonstans kring 2006 hörde Plaza Magazine av sig om ett redaktionellt jobb med temat drömmar. Jag fick idén att göra en serie med en kille som sover. För att få ihop bilderna tog jag kontakt med en kompis, beskrev skisserna och frågade om han var intresserad. Vi brainstormade fram ett mardrömsscenario. Precis som i en riktig mardröm ser man till en början bara delar av monstret, för att mot

slutet väckas av att käftarna kommer rakt emot en. Sedan jobbade vi helt enkelt på tills jobbet var klart.

– Jag kan ju förresten direkt avliva myten om att redaktionella jobb är inkomstbringande. Det är snarare så att jag betalar för att göra dem.

När Tomas berättar att funderingarna på att jobba med CGI kom när de första katastroffilmerna dök upp på bio duken känner jag snarare ett »aha« än ett »jaha«. De flesta av hans arbeten – åtminstone de han är med och planerar från början – har något av den där absoluta kompromisslösa eggen som är genomgående för katastroffilmer. Liksom domedagsfärgerna.

– Jag gillar färg och vill ha mycket av det, det är ju trots allt färgkort jag skapar.

exempel klockorna.

– Jag har plåtat klockor i drygt fem år nu. Efter en resa till Schweiz bestämde jag mig för att pröva. Alla sa att det skulle vara sjukt svårt med reflexerna bland annat i glaset, och eftersom det är en förhållandevis liten yta att få in både bilddjup, form och materialkänsla på. En vanlig flash är cirka 30 centimeter eller större, och under en fotografiering jag kan använda upp till 12 stycken på bara klockan som inte är större än ca 4x7 centimeter. Och sen ska allt annat runt omkring också ljussättas.

När man ger sig på den här typen av experiment fungerar det inte med vilken klocka som helst. Det handlar om att fånga rätt känsla. Därför gick Tomas ner till en exklusiv urbutik i centrala Stockholm och bad om att få låna några klockor till plåtningen. Det gick inte >

alls. I stället fick Tomas köpa klockorna han ville plåta, med löfte att få lämna tillbaka dem kommande måndag. De kostade trots allt flera tiotusentals kronor.

– Jag stod i studion dygnet runt hela helgen och fotade en Cartierklocka från alla håll och kanter. Och jodå, det där jag hört att fram-ifrån-bilderna skulle vara svårast att ta stämde.

Bilderna retuscherade han och visade för sin lillebror – som visserligen inte är ett dugg intresserad av klockor, men som känner igen snygga bilder när han ser dem.

– Han publicerade bilderna på en fotosajt med kommentaren »take a look, it's my brothers photo«. Någon på Plaza såg bilderna, jag vet inte vem, och därpå kontaktade tidningen mig. Jag tror att Plaza Watch bara hade kommit ut med ett nummer innan vi började vårt samarbete.

Vanligtvis anlitas Monka för sin bildstil och sitt kunnande, men även för sin fantasi.

– Det är oftast jag som skissar fram jobbet. Både på gott och ont. Ibland önskar jag att det var mer som på Posten; när man slutar är man klar för dagen. Som det är nu både somnar och vaknar jag med jobbet under de cirka två månader som ett projekt kan ta att slutföra.

I dag jobbar Tomas med ett finskt företag som specialiserat sig på CGI. Kontakten har han fått genom sin agent Skarp Agent.

– Det är puligt att jobba med CGI, att få ihop alla vinklar, ljuset och proportionerna. Innan jag drar igång ett jobb pratar vi därför igenom bilderna. Utifrån olika parametrar – vilken kamera och vilket objektiv jag ska använda, hur kameran ska tiltas, hur motivet ska ljussättas – därefter tar CGI-folket fram en skiss i 2D. När jag sen börjar plåta tar jag dessutom bilder av riggen som jag skickar över tillsammans med bilderna av själva motivet.

Resultatet har bidragit till att omvärlden fått upp ögonen för Tomas. Han har intervjuats i internationella tidningar och även ställt ut några av sina bilder på bland annat Fotomässan i Stockholm, Göteborg och Oslo.

I STUDION HAR klockan passerat lunch med råge. Tomas har bjudit på pasta Bolognese, gjord på rödvin och kryddad med enrisrökt bacon, som vi mumsat i oss kring det lilla bordet en halv trappa ovanför studion. Att mat är ett stort intresse hos både fotograf och stylist är glasklart. Med stort nöje har jag lyssnat till deras restaurangupplevelser både från Moskva, Paris och Stockholm.

Lika stort nöje bjuds jag på när alla fyra kryper runt på golvet för att arrangera en matta i 120 000-kronorsklassen i perfekta skrynlor i förhållande till en vackert krackelerad spegel och ett par röda lackskor. Det tar tid, men slutresultatet är slående. Trots att maten är i klart fokus osar bilden av något underfundigt som vid en närmare titt är spår av passionerad erotik.

En liten detalj i bästa Monka-stil. _____

TOMAS MONKA

Född 1972.

Bor Bromma.

Familj Son på 7 år.

Webb www.skarp.se

Utrustning I dag genomgående Sinar, Broncolor och Mac. På den analoga tiden hade Tomas även en Hasselbladutrustning.

Framtidsvision Att inom 15 år ha en studio i Paris. Inte bara eftersom det var där Tomas fick inspirationen till att alls vilja jobba som fotograf.
– Mycket av det jag gör finns i Paris, den staden passar mig. Tyvärr kan jag ingen franska men jag kör på med ren envishet.